

12 Αυγούστου 2014

Προληπτικές ιατρικές εξετάσεις

/ Πεμπτούσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Το βασικό βιοηθικό ζήτημα των διαγνωστικών εξετάσεων είναι ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να αποκαλύπτεται η αλήθεια στον ασθενή από μέρους του ιατρού, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις διάγνωσης σοβαρών ασθενειών (truth telling). Κατά την διαδικασία αποκάλυψης της αλήθειας ενδέχεται να σημειωθεί σύγκρουση ανάμεσα στην αρχή της αυτονομίας και στην αρχή της ευεργεσίας. Με βάση την αρχή της αυτονομίας ο ασθενής έχει κάθε δικαίωμα να ενημερωθεί με κάθε λεπτομέρεια σχετικά με το είδος και την πορεία της ασθένειάς του. Η ενημέρωση αυτή θα τον βοηθήσει στην διαμόρφωση της απόφασής του αναφορικά με το είδος θεραπείας που θα ακολουθήσει, αφού βέβαια ενημερωθεί σχετικά και για αυτό.

Υπάρχει όμως και μία άλλη εκδοχή σχετικά με το ζήτημα αυτό. Ιδιαίτερα από τους ιατρικούς κύκλους που έχουν μια πιο ολιστική θεώρηση της ιατρικής, υποστηρίζεται ότι ένα μεγάλο μέρος της επιτυχούς θεραπείας είναι ζήτημα καλής ψυχολογίας του ασθενούς. Αυτό αιτιολογείται ποικιλοτρόπως, η ανάλυσή του ωστόσο ξεφεύγει από τον αρχικό σκοπό της εργασίας μας. Με αυτό το σκεπτικό η αδιάκριτη αποκάλυψη μιας διάγνωσης μπορεί να βλάψει τον ασθενή και την εξέλιξη της θεραπείας του. Από το ενδεχόμενο αυτό προέκυψε η συζήτηση σχετικά με τον τρόπο που εκφράζεται η αλήθεια των εξετάσεων. Ο ιατρός πρέπει να πει την αλήθεια στον ασθενή ή στον συγγενικό του περίγυρο με τρόπο που να μην του καταρρακώνει την ψυχολογία του και του αφαιρεί κάθε ελπίδα. Με τρόπο δηλαδή που να μην υπονομεύει το θάρρος και τα αποθέματα ψυχικού σθένους τα οποία είναι απαραίτητα για την αντιμετώπιση της δύσκολης πορείας μιας θεραπείας.

Σε επίπεδο κλινικής βιοηθικής θεωρείται απαραίτητο ο ιατρός να έχει περάσει από έστω στοιχειώδη εκπαίδευση, ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει τις καταστάσεις αυτές. Η εκπαίδευση αυτή προάγεται ιδιαίτερα στις προηγμένες χώρες. Σε άλλες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, ενώ αναγνωρίζεται η αξία του τρόπου με τον οποίον πρέπει να λέγεται η αλήθεια στον ασθενή, το ζήτημα επαφίεται στη διάθεση, τον χαρακτήρα και τις ικανότητες του εκάστοτε ιατρού.

Από την πλευρά της χριστιανικής βιοηθικής στο εν λόγω ζήτημα μπορούμε να διακρίνουμε εκτός από τις βιοηθικές και έντονες ποιμαντικές πτυχές. Η αρχή του προσώπου - υποστάσεως και η αρχή της ανιδιοτελούς αγάπης που μπορούμε να θεωρήσουμε ότι αντιστοιχούν στις αρχές της αυτονομίας και της ευεργεσίας. Το διαφορετικό όμως περιεχόμενο το οποίο έχουν δεν οδηγεί στη σύγκρουση την οποία εντοπίσαμε παραπάνω στις βιοηθικές αρχές. Ο σεβασμός δηλαδή στην ελευθερία του προσώπου σε όλες της τις πτυχές και τις διαστάσεις δεν συγκρούεται με την ανιδιοτελή αγάπη στον συνάνθρωπο. Αντίθετα μπορούμε να

πούμε ότι από χριστιανικής πλευράς η αγάπη μόνο με προϋποθέσεις ελευθερίας μπορεί να εκφραστεί στην πληρότητά της.

Στο σημείο αυτό υπεισέρχεται ένας πολύ σημαντικός παράγων που είναι ταυτόχρονα και αρετή, η οποία για τους πατέρες θεωρείται «πασών των αρετών μείζων». Αυτός ο παράγων – αρετή είναι η διάκριση. Η διάκριση είναι η κατ' εξοχήν απόδειξη και έκφραση της τιμής και της αγάπης προς το πρόσωπο του κάθε ανθρώπου. Στην εκκλησία θεωρείται χάρισμα που δίνεται σε λίγους και συνδυάζει την πείρα και τον άνωθεν φωτισμό, και καλείται ως το «*προνόμιον του γνώναι την οδόν*»^[1]. Είναι χάρισμα που συναντά κανείς στα πρόσωπα των πνευματικών πατέρων. Μέσω αυτών η Εκκλησία καθοδηγεί τα τέκνα της και δίνει λύσεις στα κατά περίπτωση δύσκολα προβλήματα και φαινομενικά αδιέξοδα. Από τις περιγραφές της κατά Χριστόν ζωής διδασκόμαστε ότι η άσκηση της διακρίσεως συνοδεύεται και από την προσευχή. Ο τρόπος ανακοίνωσης των δυσάρεστων αποτελεσμάτων μιας εξέτασης από πλευράς του ιατρού αφήνει περιθώρια άσκησης της ποιμαντικής της Εκκλησίας τόσο προς την πλευρά του ιατρού, όσο και προς την πλευρά των ασθενών. Προς τον ιατρό η παρέμβασή της μπορεί να είναι συμβουλευτική και καθοδηγητική, ενώ προς τον ασθενή ενισχυτική.

Παρατήρηση: Η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει την παρουσίαση - υπό τη μορφή σειράς άρθρων - της διπλωματικής εργασίας "Η Βιοηθική Θεώρηση της Προληπτικής Ιατρικής" που εκπόνησε η θεολόγος Δήμητρα Μπότσαρη υπό την επίβλεψη του καθηγητή π. Βασίλειου Καλλιακμάνη, στη θεολογική σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

^[1] Αρχιμ. Σωφρονίου (Σαχάρωφ), *Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστι*, Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ Αγγλίας, 1992, σελ. 100 κ.ε.